

11-Β-ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ Η

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ

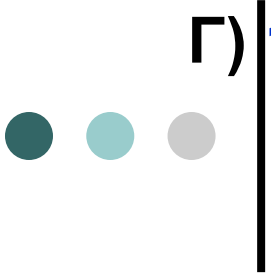
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

(1453 – 1821)

2. ΙΣΠΑΝΙΑ:

A) Κοινή επιχείρηση βενετικού και ισπανικού στόλου στη Κεφαλονιά και στη Λευκάδα (1500-1) εναντίον των Οθωμανών

B) Εκχώρηση των κληρονομικών δικαιωμάτων του Βυζαντίου από τον **Ανδρέα Παλαιολόγο** στον *Φερδινάνδο Β΄* και στην *Ισαβέλλα Α΄* (1504)

Γ) **1540 – 1618**: Στενότερη σύνδεση των Ελλήνων με τους Ισπανούς (ο «**Σπάνιας**» στα ελληνικά κείμενα της εποχής...)

→ αντιδράσεις Τούρκων αλλά και Βενετών

Δ) Επιχειρήσεις των Ισπανών στην Ανατολή για να προφυλαχθούν από αιφνιδιαστική επίθεση των Τούρκων και των **μουσουλμάνων πειρατών**:

■ **οι ισπανικές κτήσεις της Ιταλίας**

■ **οι ναυτικοί εμπορικοί δρόμοι**

3. ΠΑΠΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ:

Σύμμαχος της
Ισπανίας εναντίον
των Τούρκων

→ Έκανε επανειλημμένες αλλά ατελέσφορες
προσπάθειες για σταυροφορίες
(ίδρυση «*Ταμείου της σταυροφορίας*»)

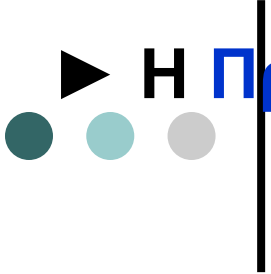
ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

(16ος αιώνας):

→ Ανανέωση του σταυροφορικού ζήλου
Καθολικών *αλλά και Προτεσταντών*
εναντίον των Οθωμανών

→ Σύμφωνα με τον Λούθηρο:
Πάπας + Σουλτάνος = “*Αντίχριστοι*”

→ Αλληλο-κατηγορίες:
«*τουρκο-παπιστών*» ↔ «*καλβινο-τουρκιστών*»

▶ Η **Προτεσταντική Μεταρρύθμιση** εξώθησε τον Πάπα να αναπληρώσει τις απώλειες των χριστιανών της Ευρώπης που έγιναν Προτεστάντες

ασκώντας **προσηλυτισμό**:

A) *στους ιθαγενείς της Αμερικής*

B) *στους Ορθοδόξους που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία*

→ Χρηματική και στρατιωτική στήριξη

σε **Ισπανούς, Βενετούς, Αυστριακούς, Ιωαννίτες Ιππότες κλπ.**

→ Δημιουργία προσηλυτιστικών, ιεραποστολικών ταγμάτων

► Χωρίς όμως σημαντικά αποτελέσματα, λόγω:

α) των επιφυλάξεων των Ορθοδόξων
εξαιτίας των δογματικών διαφορών τους

*[αν και υπήρξε συνεργασία κάποιων Ορθόδοξων (κληρικών ή μη)
με τον Πάπα]*

β) της καταπιεστικής θρησκευτικής και οικονομικής συμπεριφοράς
των Λατίνων στην Ανατολή

(«ανακούφιση» των Ορθοδόξων από την οθωμανική κατάκτηση
--Χίος, Κύπρος...)

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ

● 7 Οκτωβρίου 1571

→ *Ενωμένοι Στόλοι Ισπανίας, Βενετίας, Γένουας, Σικελίας, Νεάπολης, Πάπα*
(= *Sacra Lega Antitourca*)

εναντίον του

Τουρκο-αιγυπτιακο-αλγερινού
Στόλου

→ Συμμετοχή Ελλήνων ναυτικών και στα δυο μέρη

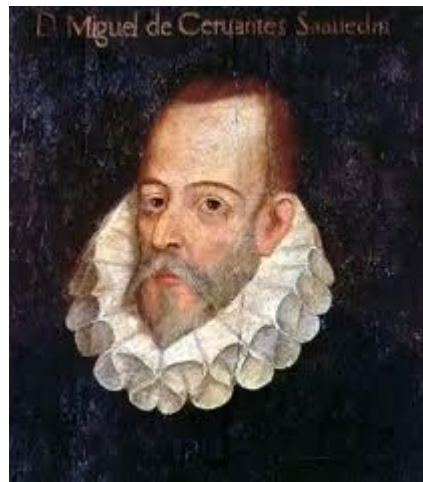
→ Συντριπτική νίκη των ευρωπαϊκών δυνάμεων

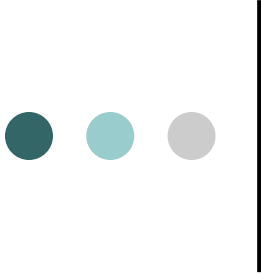
○ Τέλος της Κωπήλατης ναυσιπλοΐας,
αρχή κυριαρχίας της Ιστιοφόρου...

○ Συμμετοχή του Θερβάντες:

• «Την ημέρα εκείνη διαλύθηκε
σε ολόκληρο το κόσμο
η μέχρι τότε υφιστάμενη πεποίθηση,
ότι οι Τούρκοι ήταν αήττητοι στη θάλασσα ...»

Αλλά: Συμβολική και όχι πραγματική
η σημασία της ναυμαχίας
→ ταχεία κατασκευή νέου
Οθωμανικού στόλου...

*«Εμείς, καταλαμβάνοντας την Κύπρο, σας
κόβουμε το ένα χέρι.*

*Αν εσείς νικήσετε το στόλο μας, το μόνο
που θα καταφέρετε είναι
να ξυρίσετε τα γένεια μας...»*

*(Τούρκος
Βεζύρης σε Βενετό αξιωματούχο)*

○ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

● ● ● ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΝΑΥΜΑΧΙΑ

- «Ήρθασι γουν πολλοί Μωραΐτες μέσα στο Γαλαξίδι, και μέσα στην εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονος εκάμασι με τους Γαλαξιδιώτες τες συμφωνίες με όρκο για να σηκωθούνε την ίδια ημέρα·

και οι Λιδωρικιώτες το επαραδεχθήκασι και οι Σαλονίτες, όσοι ήρθασι κρυφά στο Γαλαξίδι, και εμείνασι σύμφωνοι πως άλλοι της στεριάς και άλλοι του πελάγου να βαρέσουσι τους Τούρκους λέγοντες:

ή να πεθάνωμε ή να ξεσκλαβωθούμε·

και όποιος μετανιώση ή προδώση αυτά που είπαμε

να μην ιδή Θεού πρόσωπο.

Και εβάλασιν όλοι τα χέρια απάνου στες εικόνες

και επήκασι **φοβερόν όρκον...**

«Χρονικό του Γαλαξιδίου» (1703)

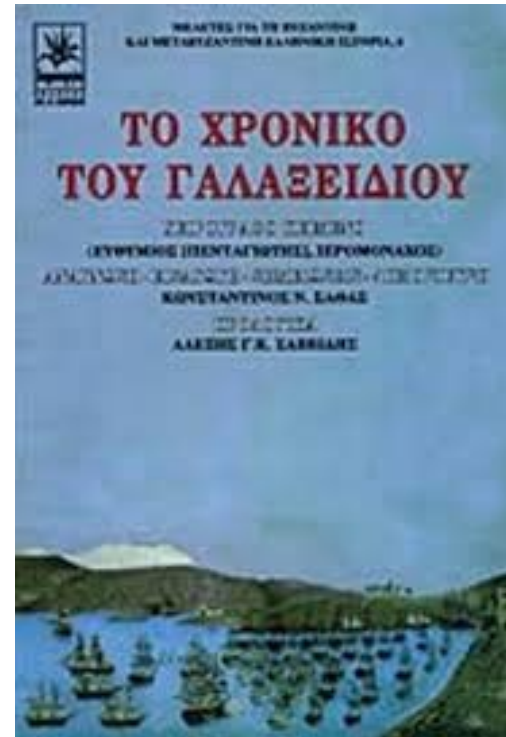

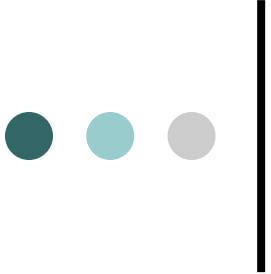
IC XP

Ἱστορία Γαλαξειδίου εὐγαλμένη ἀπὸ παλαιὰ χειρόγραφα, μεμβράνη, σιζιλια, καὶ χρυσόβαυλλα αὐθεντικά, ὅπου εὐρίσκονται, καὶ εἶνε καὶ σώζονται εἰς τὸ Βασιλικὸν Μοναστήρι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, χρισμένο παρὰ τοῦ ποτὶ αὐθέντη καὶ δεσπότη Κύρ Μεγαῆλ τοῦ Κομνηνοῦ, εὖ αἰωνία ἡ μνήμη. Ἀμήν.

Δικὰ χειρὸς Εὐθymiου Ἱερομονάχου, ἔτος αἰφγ (1703) μηνὶ Μαρτίῳ.

Κύριε δοξάσαι τὸν καὶ ἄτι καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ: ΟΙ «ΔΙΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ» (1535)

- Υπήρξαν συχνές εμπορικές συμφωνίες **Βυζαντινών** και **Οθωμανών** με την Ευρώπη (Ιταλία)
- Ευρωπαϊκή οθωμανοφοβία ...
αλλά και προσπάθειες σύγκλισης **Ευρωπαίων – Οθωμανών**
(κάποτε και *εναντίον των Ελλήνων...*)
- Αναζήτηση από τους Ευρωπαίους τρωικών (→ ρωμαϊκών)
ριζών στους Οθωμανούς

(→ *εκδίκηση για την πτώση της Τροίας!!!*)
- Προσπάθειες των Ευρωπαίων να εκμεταλλευτούν
τους Οθωμανούς

- **1519=** Ανταγωνισμός **Γαλλίας** (Φραγκίσκος Α΄)
και **Ισπανίας** (Κάρολος Ε΄)
για την ηγεμονία της Ευρώπης

- Επικράτηση του **Καρόλου Ε΄**
→ Στροφή του **Φραγκίσκου Α΄** στην Ανατολή

- ▶ **1535:** «**Διομολογήσεις**» (*Capitulations*)
του Φραγκίσκου Α΄
με τον Σουλεϊμάν το Μεγαλοπρεπή

(= **Εμπορικές – οικονομικές,**
θρησκευτικές και πολιτικές
διευκολύνσεις
των Οθωμανών προς τη Γαλλία)

○ Πολιτικό σκάνδαλο στην Ευρώπη!!!

● ● ● = «**ανίερη σύζευξη
του Κρίνου με την Ημισέληνο**»...

1) ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ:

- α) Εξασφάλιση του εμπορίου τους
- β) Οι Οθωμανοί (αλλά και οι Γάλλοι πρεσβευτές και πρόξενοι) θα προστατεύουν τους Γάλλους υπηκόους (*protégés*)
- γ) Ο Γάλλος βασιλιάς προστάτης των Αγίων Τόπων (καθολικοί) → ιεραπόστολοι...
- δ) Εκφοβισμός των Ισπανών από τους Οθωμανούς

2) ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ:

● ● ●
α) **Αύξηση του σουλτανικού γοήτρου**

β) **Διευκόλυνση των Οθωμανών αγροτών
από τους Γάλλους εμπόρους,
εισαγωγή τεχνολογίας**

γ) **Ελάττωση αντι-τουρκικών
σταυροφοριών**

○ ΔΙΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ:

● ● ● | Αποικιοκρατικές συνθήκες
(= οικονομική
εκμετάλλευση των Οθωμανών),
δημιουργία ευρωπαϊκών
«*προτεκτοράτων*»
στην Ανατολή,

αλλά και: οι Οθωμανοί = *ρυθμιστικός
παράγοντας στην Ευρώπη...*

○ Αρχή *γαλλο-οθωμανικής φιλίας*
(1535 – 1789)

-
- ● ●

Διεύρυνση των «Διομολογήσεων»
(**Αγγλία** – 1579, **Ολλανδία** – 1612):

▶ *ανταγωνισμός των Ευρωπαίων
για την εύνοια των Οθωμανών...*

- Διαμάχη Καθολικών – Προτεσταντών
για την «προστασία» (= τον έλεγχο)
των Ορθοδόξων και των Αρμενίων
στην Οθωμανική Αυτοκρατορία

17ος αιώνας: **Κύριλλος Λούκαρης**

- Πατριάρχης Ιεροσολύμων και Κων/πολης.
- Επειδή καταφερόταν εναντίον των **Ιησουϊτών**, οι πρεσβείες των καθολικών χωρών τον πολέμησαν με λύσσα.
- Τον ανεβοκατεβάζουν 7 φορές από το θρόνο και τελικά τον κατήγγειλαν ότι ετοιμάζει επανάσταση των Ελλήνων. Τότε οι Τούρκοι τον έκλεισαν σε φρούριο του Βόσπορου και τον στραγγάλισαν (1638).
- Το πτώμα του ρίχτηκε στη θάλασσα όπου το βρήκαν ψαράδες και το έθαψαν...

4. ΑΥΣΤΡΙΑ:

→ «**Διαρκής πόλεμος**» Αυστρίας-Οθωμ. Αυτοκρατορίας
από την κατάληψη της Βούδας (1526)
μέχρι και τα τέλη του 18ου αιώνα

→ **Μιχαήλ ο «Γενναίος»** (1593 – 1601),
= Έλληνας βοεβόδας της Βλαχίας

Συγκρότηση στρατού από Ρουμάνους, Έλληνες,
Σέρβους, Αλβανούς και Βουλγάρους
εναντίον των Τούρκων

○ Α΄ πολιορκία της Βιέννης (1526):

- Οι Τούρκοι την αποκαλούσαν «**κόκκινο μήλο**», όπως άλλοτε ονόμαζαν την Κωνσταντινούπολη
- Πρώτα έφτασαν εκεί είκοσι χιλιάδες **ντελήδες**, οι οποίοι λεηλάτησαν και φόνευσαν τον άμαχο πληθυσμό γύρω από την πόλη με τον πλέον φρικιαστικό τρόπο...
- Τις σκηνές αυτές μνημόνευσαν αυτόπτες μάρτυρες και μεταφέρθηκαν σε όλη την Ευρώπη, σπέρνοντας τον τρόμο, ενώ επιβεβαιώθηκαν και από τα τούρκικα χρονικά.
- Αλλά αποτυχία των Τούρκων να την καταλάβουν...

Επанаστατικός αναβρασμός στη Β. Βαλκανική

→ Πρόκληση επαναστατικών κινημάτων:

A) *Αθανασίου Ριζέα*, αρχιεπισκόπου Αχρίδας (1596-7)

B) *Διονυσίου Ράλλη – Παλαιολόγου*,
μητροπολίτη Τιρνόβου (1598)

Γ) *Διονυσίου του «Φιλοσόφου»*,
μητροπολίτη Λάρισας (1601, 1611)

→ 1601: Δολοφονία του **Μιχαήλ του «Γενναίου»**,
αυστριακο-τουρκική συνθήκη ειρήνης,
εκτόνωση πολεμικής έντασης

Ο βίος και το μαρτύριο του Διονυσίου του Φιλοσόφου

- 1560: Γεννήθηκε στην Παραμυθιά
- Έγινε μοναχός σε πολύ μικρή ηλικία
- Σε ηλικία 15 ετών έφυγε στην Πάδοβα για σπουδές στην Ιατρική, Φιλοσοφία, Φιλολογία, Λογική, Αστρονομία και Ποίηση
- 1592: έγινε μητροπολίτης Λάρισας
- Ηγήθηκε δύο εξεγέρσεων αγροτών εναντίον των Τούρκων, μία στην περιοχή των Αγράφων το 1600 και μία το 1611 στα Ιωάννινα

- Μετά την αποτυχία της εξέγερσης, τον Σεπτέμβριο του 1611, βρήκε τραγικό θάνατο στα χέρια των Τούρκων (**γδάρθηκε ζωντανός**) χωρίς, όπως αναφέρεται, να λυγίσει ούτε στιγμή.

- Το δέρμα του οι Τούρκοι το γέμισαν με άχυρο, και το περιέφεραν από πόλη σε πόλη μέχρι την Κωνσταντινούπολη.

- Από τους εχθρούς του αποκαλούνταν ειρωνικά «**Σκυλόσοφος**»

Μάξιμος ο Πελοποννήσιος:

«Στηλιτευτικός λόγος κατά Διονυσίου και των συναποστησάντων αυτώ εις Ιωάννινα»

- «...Δεν βλέπουν οι ανόητοι, ότι όλοι σήμερα υποκύπτουν σε τούτον εδώ τον **τύραννο**, που τον τρέμουν κυριολεκτικά; Και τι τους λείπει των Τούρκων; Το χρήμα ή ο στρατός ή τα πλοία; Ή μήπως τους λείπουν οι σύμβουλοι οι αγαθοί;
- Και ποιος απ' τους συμβούλους τους δεν είναι άριστος και δεν έχει το δώρο της σοφίας; Με τζομπανίκες και γυνιά, ω! οι ανόητοι θα παλέψουν με αυτούς, που βγάζουν θαρρείς φωτιά απ' επάνω τους, πεζοί αυτοί εναντίον ιππέων;
- **Μα πως φαντάστηκαν, ούτε καν στο όνειρό τους ακόμα, ότι μπορούν, και να επιτεθούν καν, όχι να νικήσουν τους Τούρκους;...»**

(;)

- Μετά την πρώτη εξέγερση (1601) βασανίστηκε
- ● ● και αποκεφαλίστηκε ο Μητροπολίτης
Φαναριοφαρσάλων άγιος Σεραφείμ
και εκατοντάδες επαναστάτες και μη...

- Μετά τη δεύτερη εξέγερση (1611)
2 αρχι-επαναστάτες δέθηκαν σε πασσάλους
και κάηκαν ζωντανοί,
80 επαναστάτες αποκεφαλίστηκαν,
ενώ στα χωριά που κάηκαν αποκεφαλίστηκαν 300
χωρικοί και πολλοί εξισλαμίστηκαν για να γλυτώσουν
(όπως λ.χ. στο χωριό Γαρδίκι)...

1620-1645: Ειρήνη στη Μεσόγειο
λόγω:

α) “*Τριακονταετούς πολέμου*”

(1618 – 1648) *Προτεστάντες ↔ Καθολικοί*

β) Στρατιωτικής κάμψης Οθωμανών

- ► Αποτυχίες των Τούρκων στη Βόρεια Βαλκανική:

Β' αποτυχημένη πολιορκία της Βιέννης (1683)

Ο πόλεμος των λαγουμιών...

- Η καταστροφή των τουρκικών σχεδίων από τους Βιεννέζους αρτοποιούς να ανοίξουν σήραγγες κάτω από τα τείχη

οδήγησε στην κοροϊδευτική εφεύρεση του κρουασάν [kipfel, croissant = μισοφέγγαρο]...

